

מסורת הש"ס

א) ור' יוסי סבר. דוקא גדרה ניקף דגלי דעמיה אכל גדרה מקיף לא: רוינא אקפיה רבינא. ד' שדות היו לרבינא סביבות ארבעה מנריו של רוינא וגדרין: הב לי כמה דגריה. כרוב הונא אליבא דר' יוסי דלאמר הכל לפי מה שגדר דהכי ק"ל כדמוכח לקמן: יומא חד הוה גדר. רוינא

היה גדר מרמים מדקל בשדה: קיבורא דאחיני. אשכול של מרמים משל רוינא ודפניו: רמא ביה קלא. גער צו רוינא צאריסיה דרבינא: א"ל רבינא גלית אדעמין שחביצין הדקלין עליך וימחא לך בשמירתן: לא יחא אלא עיזי בעלמא מי לא בעים כו'. כלומר לשמרון מן העוים: ולוא גברא בעים לאכלויי. להזעיק ולגער בכהן א) וירעס מתרגמי' אכלי (מהלס יח) וכן כל לשון הכרזה בתרגום יהונתן: פייסיה צמא דאפייס. טוב לך א) להמפיס צאגר נטירה הוואל ומתרה לך: הגה"ה וחי לא דאינא לך כר' יוסי כו' מכלל דהכי הלכתא. וכן פסק ר"ח. ממ"ש: ארבעה ללא ול' ללא. אפי' שני משמע ללא רענע עני וללא רענע עשיר וכן אמר לו ארבע ככרות זריכין לרענע עני למאכלות ציתו ליום כמו שזריכין לעשיר זה עני הוה וזריך לו השדה לפרנסה וכסס שחמה אומר לו הסתלק מעלי צדינא דבר מנרא משום ועשית הישר והטוב

כך אני אומר לך עשה ישר וטוב לפני זה ואל תמלקנה ויש לגמגם הדבור קרוי ללא ולא הרענע כדלמרי' בעלמא (מדריס דף טו:) מאי דרגש ערסא דלא וואמר אני רוינא רענע היה ה) ונתן עורות לעזדין לעשות מהן מנעלין למוכין בשוק וכן אמר לו רב ספרא לרבינא העני זה שכרו מועט שהוה

א) [לעיל ב:ג] (ג) ג"א ובא בזמור. רש"ל, א) שייך לעמוד הקודם, ד) [אבליו לטון כרמט קול פלי]. רש"ל, א) ג"ל ירעס והוה שפי' כן וכן ג"א כפי' א) ודבריו ב"מ קה"ק, א) ס"א ליג וליג וכן הוה הג"ה עד ס"ד. רש"ל, א) שייך לעמוד הקודם, ט) [בדלמא כחמות פד, א]

הגהות הב"ח

א) גמ' כד' לפי דמי קניס: ב) שם בעלמא לאכלויי צמא כלי' וזמית לאו נמקח: ג) רש"י ד"ה פייסיה ספן: טוב לך שביאות להמפיס: ד) ד"ה ארבעה ללא וכו' רענע היה ולוקח עורות ונתן עורות לעזדין: ה) אב"ד אומה שדה דעשיו: ו' תוס' ד"ה גדיה וכו' דקדמך עמדה גדיה ניקף: ז) ד"ה ארבעה וכו' הרי הוה מנין כמור דלמי ג"ה אפי' שני משמע ללא רענע עני וללא רענע עשיר וכן אמר לו ארבע ככרות זריכין לרענע עני למאכלות ציתו ליום כמו שזריכין לעשיר זה עני הוה וזריך לו השדה לפרנסה וכסס שחמה אומר לו הסתלק מעלי צדינא דבר מנרא משום ועשית הישר והטוב

מוסף רש"י

מנה לי בידך אמר לו הוין וצפיה עדים ואמר להס אסת עלי (שבועות מ"ב.) נתתי לך פטור. משלם ומשעבתי לאורייתא (שם.) אין לך ביד. לא היו דברים מעולם. חייב. לשלם ולפי שאין משעבתי שחיי החוק נאמן (שם.) הימלטי. שמתים נמסר סביב פתמי מלכות ופתמי ונמקום חורי קיטוע הקורות (ב"ב טו.)

מוסף תוספות

א. ולא היה יכול לסקול וכו', ויש לו חלק בפירות, הרי הוא כאילו הוא שותף עמו ביוקא הקיטוע [ו]. ר"ן. ב. איבא למידין ואי ב' בחזקת שאלא נתן, וחי זה מוחזק בו יותר, וי"ל [ו]. ג. שפ"א. א' חזקה לא נתפיה לאחר מיכן ולא פרע וכו' כיון דאין דין זה גלוי לכל שחייביו ביד על כך. ט. מארבע אמות ולמעלה שניבר שהכותל שול. ש"מ"ק כסס שפוט. ה"א"ש. ה. דגלי ארעיה דבינא גלוי ליה בהוצאה ולא דמי לדר בחצר חבירו גלוי מיל ארעיה אלא בתבס. ג' ב"ק כו. א. אפי' דסתם מלוה לו וכו' אפי' אפי' אמר פרעתיך תוך לי יום נאמן, וכיון שלא קבע לו זמן לי פרע בפירוש, מיכסיף ויפוט תוך לי. רש"י.

השותפין פרק ראשון בבא בתרא

ה. הגה"ה כתב בספרים אב"ל מקיף לא יהיב ליה רביעית.

וקשה דמנן דיהיב ליה אפי' דמי רביעית דילמא לא יהיב ליה כלל וכן משמע צ"ל כילד הרגל (ב"ק דף כ: ושם ד"ה טעמא) דקאמר טעמא ד' דניקף הא מקיף פטור ש"מ זה נהנה וזה לא חסר פטור ודמי שאני התם

דל"ל לדידי סגי לי צנטינא צר זוחא מיהו יש לדמות דה"ק לדידי סגי לי צנטינא צר זוחא הלכך פטור מלסייע לך רוחות אכל רביעית יסייע דאין לך אדם שלא יסייע לרביעית שיהיה גזור מארבע רוחותיו: וא"ל א"ל דאינא ד"ך כרב הונא א"ליבא דר' יוסי. ק"מ היה נראה שלא להפסידו היה אומר כן מדלא קאמר ואי לא מגבינא אלא ספדנא מינן או מחינא לך כסילואה דלא מצע דמא ואע"ג דכלולב הגזול (סוכה דף לו: ושם ד"ה ולדריש) אמר שמואל להנהו למזבני אסא אשון וזנייכו ואי לא דרשינן לכו כר' ערפון ונעני למימר התם להפסיס היה אומר כן הכא נראה דהכי ס"ל כדפירש רש"י ועוד מדקאמר ליה זיל פייסיה צמא דאפייס משמע דמן הדין היה לו יומר אף לא צנציל שכבר נתפייס: ארבעה אצלא בו'.

רבינו גרשום

הב לי כמה דגריה. הוואל והוקפת שן מר' רוחותיה ומשמורתן לן לי לפי חלקך המגינן מהוצאותי: חב לי דמי קניס בוזל. כלומר אם לא תרצה ליתן שיעור גדר טוב תן לי מיהו שיעור דמי קניס בוזל: הוה קא גמר דיקלא. היה (ולקט) [ולקט] דיקלא: א"ל איבינא לאריסה ליתן אייתי לי קיבורא. כנון אשכול של ג' או ר' תמרין תלויס כקנה א"ר מאותו דקל: רמא קלא. גער בו באותו אויס שלא ינע בתמרין: דיתחא לך. בהני גדרים דגרי: אלא עיזא בעלמא. כלומר מי לא בעית למעבד נטירותא מהמת עיזי דלא ליפסוד בשדר והשתא לא צריכת: פסיקנא לך כרב הונא אליבא דר' יוסי. דאמר הכל כמה שדר: ארבעה לצלא ארבעה לצלא. כלומר דחייב דצריכי לאושפק עשיר שהוה (דלא) [צלא] ד' ככרות למזונותיו ואשיר ב' כן צריכין לעבדן עני משל אמר לו כלומר מעשה זה דרב מוציא אינו אלא משום ועשית הישר והטוב וכיון הוה רוינא עני הוה (אפי"כ) אינו יכול להיות בלא שדה (שאם) [ואם] לא יקח עשיו ופסיד מעותיו ואין לו במה להפרנס משום הכי לא תוכל לסקוליה דאין לך ועשית הישר והטוב גדול גמיה ותחביקי ליה למיורבן: פסיקא כותל חצר שבין ב' תצירות שפנל מחייבין אותו למעבד שייעי לבנות עד ד' אמות משום היוק לאיהו והואל מחייבין ליה לאריעיה אם טוען חלה לא נתן לי כלום אלא אני לבדי בניתי לי בשות שיעורן אומר נתתי הרי הוא בחזקת שנתן עד ש' שביבא ראיא עדים שלא נתן: מר' אמת ולמעלה מר' חלקי ובלעלה ובנה זה בחלק כותל חצר גבוה כמו זה שהבניה חבירו משלו שנתפיו לבנות שיעורן ביהוד ושניהיה כותל זה שהבניה חבירו אחר מכותל הבית: חייבא שלא נתן עלי את התקרה. על כותל זה שהגביה חבירו אלא כעין קונדיסין ונתן עליה את התקרה מצד אחד על כותלי אפי"כ מגולגלין עליו את הכל מה שהוציא זה על אותו גובה יותר על ד' שאפי"כ שלא נתן התקרה עליו נתנה הוא מן הכותל א) והתנאה היא בביתו מהמת אותו כותל: והואל דמארבע אמות ולמעלה אין

רבינא מנרן מג' רוחות רוינא מנרא אחת ואף על גב דלאמר דהקטנב (ב"מ דף קח:) הני מנרא דקדיס חד מייניהו וזנן מאי דזקנן זנן מ"מ סבר רבינא לסקולי משום שהיה מנרן מג' דלדין ורוינא רק מנרו אחת א"ל רב ספרא אמרי אינשי ארבעה ללא פירוש לעור גדול כריך ליתן לעבדן ד' וזוי וד' ללא עור קטן כלומר כריך ליתן מן הקטן כמו מן הגדול שיש טורח צקטן כמו גדול ה"נ מאי טעמא דינא דבר מנרא משום שיהיו כל שדומי סמוכין שיוכל לחורשן צבת אחת ולכן הוא מנרן מרוח אחת כמו אתה מג' רוחות וה"ר אברהם פירש דהך ארעא דזנן רוינא אמינרא דרבינא היינו ממנרא דאותן שדות שהיה רוינא אריס צהן כדלמרי' רוינא שטלא דרבינא הוה וה"ק ליה רב ספרא לרבינא ארע"פ שאין לרוינא בגוף הקרקע כלום מכל מקום הואיל שהוה עובדן^א הרי הוא מנרן^ב כמו דלמרי אינשי ארבעה ללא נתנין ד' זוז על העור וכמו כן כריך ליתן ללא לאומן המעבד את העור: מארבע אמות והמע"ה אין מחייבין אותו בו' בחזקת שאלא נתן. ב. איירי כנון דידעינן דקדס חד וארעיה לתצריה והיה מנרסב כדמשמע לינשא אין מחייבין אותו ולכן הוי בחזקת שאלא נתן^ג וא"ל להעמיד צעשעה חות^ד: אע"פ שאלא נתן^ה תקרה מגולגלין עליו את הבל. אע"פ דוה נהנה וזה לא חסר פטור מ"מ מיון דגלי דעמיה דניחא ליה בהוצאה חייב^ו וכן משמע עמו כצ"ד הרגל (ב"ק דף כ: ושם) דקאמר טעמא דניקף הא מקיף פטור ש"מ זה נהנה וזה לא חסר פטור ואפי"ה כשעמד ניקף חייב כן נראה לי אי נמי הכא זה חסר הוא שגורס לו שהגביה הכותל למעלה מד' אמות כדי שלא יהיה לו היוק ראייה בשום ענין ממנו: הקובע זמן לחבירו. אורי"י דוקא קובע זמן ולימא ואמר פרעתיך תוך זמני אינו נאמן. ונראה לי שיש עדים שחייב לו וקבע לו זמן דאי לאו הכי ניהמניה שפרעו תוך זמן צמיגו דאי צעי אמר לא הלוי' לי כלום או לא קבעת לי שום זמן ולקמן מינבע ליה

כר' ליתן שכן הרבה לעבדין דלמרי אינשי ארבעה וזוי לצורך מנח העור וארבעה וזוי לשכר העבדין והיינו ללא לסיפק עשה ישר וטוב ותהי לו שדה זו לפיכך ציתו^א ול"ג ד' ללא ד' ככרות כריך לעבדן עני וד' ללא כמו כן ד' לצורך עבדן עשיר ומשל הוא כנגד רוינא שהיה לו שדה אחת בתוך שדות של רבינא כדלמרי לעיל דרבינא אקפיה מארבע רוחותיו ומכשי קנה לו שדה אכל מנר רבינא ומפסיק שדה רבינא בין שדומי וא"ל רב ספרא לרבינא שיעשה הישר והטוב להניח לרוינא אומה (א) דעכשיו יהיה לו שנים שכמו שזריך שמירה לשני שדות [כריך] ג"כ לאחד ומכמה דברים יליאת האחד מרובה כליאת שנים ונמנא רוינא משתכר: בתנאי מחייבין אותו לנזונם עד ד' אמות. דבעי סגי להיזק ראייה: בחזקת שנתן. אם אמר האחד לאחר שצנאו או עשימי משלי שלא ראייה זה לסייעני ותוצעו חזי היציאה זה אומר נמתי חלקי נאמן: עד שיביא התוצע עדים שצנאו ולא נתן לו דכיון דחובה עליו לסייעו ומשפט זה לכל גלוי לא היה צונה משלו אלא היה צועק עליו צד"ד: סמן לו כותל אחר. לאחר שצנאו האחד למעלה מד' אמות הרבה ולא רצה האחר לסייעו שהגבתו סמן השני כותל אחר כנגד כותל זה כדי לסקך ולתת עליו תקרה מכותל לכותל ארע"פ שלא נתן עליו עדיין התקרה: מגולגלין עליו את הכל. דגלי דעמיה דניחא ליה בהוצאה דאיך: בחזקת שאלא נתן. אם בא הראשון ותצעו לדין לאחר שסמן את כותלו לכותל ראשון ואומר לו תן לי חלקך צמא שהגבתה זה אומר נמתי חלקי אינו נאמן אלא צעדים שאין משפט זה גלוי לכל ועד שיחייבוהו צית דין אינו עשוי ליתן: גב' הקובע זמן לחבירו. במלוה שהלוהו:

אלימא

אכל צסתם הלוואה לא חשיב ליה תוך שלשים תוך ומונו: ובא בזמנו וקבע לו זמן דאי לאו הכי ניהמניה שפרעו תוך זמן צמיגו דאי צעי אמר לא הלוי' לי כלום או לא קבעת לי שום זמן ולקמן מינבע ליה

אכל צסתם הלוואה לא חשיב ליה תוך שלשים תוך ומונו: ובא בזמנו וקבע לו זמן דאי לאו הכי ניהמניה שפרעו תוך זמן צמיגו דאי צעי אמר לא הלוי' לי כלום או לא קבעת לי שום זמן ולקמן מינבע ליה

עין משפט
נר מצוה

רבינו גרשום

הב לי כמה דגריה. הוואל והוקפת שן מר' רוחותיה ומשמורתן לן לי לפי חלקך המגינן מהוצאותי: חב לי דמי קניס בוזל. כלומר אם לא תרצה ליתן שיעור גדר טוב תן לי מיהו שיעור דמי קניס בוזל: הוה קא גמר דיקלא. היה (ולקט) [ולקט] דיקלא: א"ל איבינא לאריסה ליתן אייתי לי קיבורא. כנון אשכול של ג' או ר' תמרין תלויס כקנה א"ר מאותו דקל: רמא קלא. גער בו באותו אויס שלא ינע בתמרין: דיתחא לך. בהני גדרים דגרי: אלא עיזא בעלמא. כלומר מי לא בעית למעבד נטירותא מהמת עיזי דלא ליפסוד בשדר והשתא לא צריכת: פסיקנא לך כרב הונא אליבא דר' יוסי. דאמר הכל כמה שדר: ארבעה לצלא ארבעה לצלא. כלומר דחייב דצריכי לאושפק עשיר שהוה (דלא) [צלא] ד' ככרות למזונותיו ואשיר ב' כן צריכין לעבדן עני משל אמר לו כלומר מעשה זה דרב מוציא אינו אלא משום ועשית הישר והטוב וכיון הוה רוינא עני הוה (אפי"כ) אינו יכול להיות בלא שדה (שאם) [ואם] לא יקח עשיו ופסיד מעותיו ואין לו במה להפרנס משום הכי לא תוכל לסקוליה דאין לך ועשית הישר והטוב גדול גמיה ותחביקי ליה למיורבן: פסיקא כותל חצר שבין ב' תצירות שפנל מחייבין אותו למעבד שייעי לבנות עד ד' אמות משום היוק לאיהו והואל מחייבין ליה לאריעיה אם טוען חלה לא נתן לי כלום אלא אני לבדי בניתי לי בשות שיעורן אומר נתתי הרי הוא בחזקת שנתן עד ש' שביבא ראיא עדים שלא נתן: מר' אמת ולמעלה מר' חלקי ובלעלה ובנה זה בחלק כותל חצר גבוה כמו זה שהבניה חבירו משלו שנתפיו לבנות שיעורן ביהוד ושניהיה כותל זה שהבניה חבירו אחר מכותל הבית: חייבא שלא נתן עלי את התקרה. על כותל זה שהגביה חבירו אלא כעין קונדיסין ונתן עליה את התקרה מצד אחד על כותלי אפי"כ מגולגלין עליו את הכל מה שהוציא זה על אותו גובה יותר על ד' שאפי"כ שלא נתן התקרה עליו נתנה הוא מן הכותל א) והתנאה היא בביתו מהמת אותו כותל: והואל דמארבע אמות ולמעלה אין

א) נראה דל"ל והנהא הא ממת שאר ד צנציו מ"י אמו כותל